

L'últim Marsé a la pantalla

L'actualitat cinematogràfica en aquestes dates va sempre conformada i potenciada pels mitjans per la celebració de dos dels més importants festivals internacionals de cinema: primer el de Venècia i, pocs dies més tard, el de Donostia. En l'un i en l'altre solen estar presents els títols espanyols que més prometen sobre el paper, pocs però ben escollits a parer del risc dels organitzadors. Després, els resultats, segons l'opinió de la crítica especialitzada i a la llum dels guardons repartits, solen ser inferiors a les expectatives, però la publicitat generosa que obtenen d'arreu fa despertar en el públic curiositat i ganes de veure els títols que més han sonat durant aquests dies, que són tradicionalment els previs a l'inici de la temporada de tardor de les pantalles d'estrenes comercials més interessants... sobre el paper.

No hi ha dubte que un d'aquests títols és *Si te dicen que caí...*, que en català no canviarà el títol; la versió anglesa, en canvi, es dirà *Aventis...* L'existència de versió catalana és deguda a la compra de drets d'antena per TV3.

El film ha estat exhibit a les primeres sessions en la secció competitiva del Festival de Donostia, perquè per als organitzadors era un dels films espanyols més idonis en aquests moments per anar a una manifestació d'aqueixa categoria i de prestigi renovat.

La pel·lícula ha estat produïda per la firma IPC (Ideas y Producciones Cinematogràfica, SA), de Barcelona, que comanda Enrique Viciano, empresa i productor executiu que van fer possible fa tres anys *Laura a la ciutat dels sants*, de Gonzalo Herralde, una adaptació lliure de la novel·la homònima de Miquel Llor. I l'ha dirigida Vicente Aranda, amb guió d'ell mateix a partir de la novel·la també homònima de l'escriptor Juan Marsé.

No és la primera volta que les novel·les de Marsé són portades al cinema, com tampoc és la primera que Aranda pren un text d'ell i l'adapta: *La muchacha de las bragas de oro* (1979). Altres textos de Marsé cinematografiats són: *Libertad provisional* (1976), dirigit per Roberto Bodegas; *La oscura historia de la prima Montse* (1976-1977), de Jordi Cadena; *Últimas tardes con Teresa* (1983), de Gonzalo Herralde, i *Un día volveré* (1989-1990), que serà una sèrie televisiva dirigida per Francesc Betriu i produïda per l'Institut del Cinema Català, SA, per a RTVE, SA.

Val a dir que Marsé no sempre ha quedat satisfet dels trasllats del paper a la pantalla que li han fet fins ara, com és el cas de *Si te dicen que caí...* En la conferència de premsa que seguí a la projecció de Donostia, Aranda explicà que «Marsé opina que el film és més dur que el llibre i que en aquest hi ha un rerefons poètic que no ha estat recollit, encara que jo el vaig tenir molt present». Aquesta diferent concepció se sol donar quan l'escriptor no participa en l'adaptació i el consegüent guió, i al llarg de la història del cinema els exemples són nombrosíssims, i encara així, després de la realització, és freqüent escoltar greuges de l'escriptor adaptat, perquè, com és de domini públic, en el pas del paper a la pantalla hi intervé un procés tècnic complex que pot modificar, i no sol modificar, tons i intencions a dojo.

En *Si te dicen que caí...*, Aranda s'ha responsabilitzat enterament del guió, a partir d'una obra literària que tothom defineix com complexa, d'estructura envitricollada, farcida de personatges i situacions paral·leles que salten en el temps, fins al punt que Victoria Abril es veu en la necessitat d'encarnar tres personatges alhora. El

Bons actors, bons tècnics i bona base literària

resultat, després de la primera projecció, no sembla que hagi complagut gaire la crítica i el públic que la veié a Donostia, que ha manifestat una certa confusió a l'hora d'entendre la narració i tots els replecs que aquesta conté. I sembla que la falla major cal atribuir-la a un guió que no ha sabut

suficients. Aranda ha fracassat en el guió.

fer entenedora la història, que no s'ha distanciat prou del seu entramat original i que, ben segur, els ulls d'un tercer haurien posat de manifest els desequilibris i foscors que ara li atribueixen els crítics i el públic privilegiat des de Donòstia estant.

Ja és simptomàtic que Marsé hagi re-

visat a fons el seu llibre a l'hora de reeditar-lo, fins al punt d'anar més enllà d'un poliment d'estil, en incloure-hi un pròleg i reestructurar algun capítol. Diu l'escriptor: «vaig agafar el llibre i la màquina d'escriure i vaig redactar la novel·la de nou, de la primera a l'última plana. Quan la vaig relle-

gir, vaig pensar que era massa llarga, que no s'acabava mai, i ara l'he deixada més ajustada i en un llenguatge més simplificat».

«La història se situa a Barcelona, on va haver-hi una revolució, per tant es tracta d'una ciutat que es va recuperant lentament de la guerra civil. Són uns anys miserables, tristos i desolats, propis d'una postguerra», va dir Aranda en la conferència de premsa. En relació a la proliferació d'escenes amb situacions morboses i d'alt voltatge eròtic, Aranda va afirmar que «les escenes de sexe tenen la malèvola intenció de causar impacte en l'espectador i mantenir-li l'interès per a continuar veient el film, perquè havia d'aconseguir que el públic no se n'anés de la sala», parany i fàcil recurs que tal vegada se li giri en contra, perquè l'espectador no sol quedar-se en el seient per l'acumulació de marro, si aquest se li dóna pel morro. ¡Difícil ho tindrà TV3 quan l'hagi d'emetre!

La novel·la va tenir l'impediment de la censura franquista per a ser publicada, i Novaro la va haver de traure a Mèxic en primera edició el 1974 i fins al 1976 no va eixir aquí de la mà de Seix Barral, una publicitat gratuïta i afegida que va fer vendre-la sota taulell primer, i més tard, a pleret.

L'acció transcorre durant l'any 1940, en la vila de Gràcia, però aquesta es trasllada enrere, cap als moments de la guerra civil i salta després a la dècada dels anys setanta, canvis temporals i d'espais que han exigit al quadro interpretatiu un *tour de force* considerable, d'altra banda ja habitual per la manera com Aranda dirigeix els actors. Aquí, novament, trobem un dels rostres-carn de canó preferits del cineasta, Victoria Abril, en els papers de Ramona, Menchu i Aurora Nin, actriu que ja va estar a les seves ordres en *La muchacha de las bragas de oro*, en *Tiempo de silencio*, i en les dues parts d'*El Lute*. Al seu costat trobem la revelació juvenil Jorge Sanz, el *guaperes* Antonio Banderas, l'esperpèntic Javier Gurruchaga, el valencià Guillermo Montesinos, els catalans Ferran Rané, Joan Miralles i Lluís Homar, Marc Barahona, Rosa Morata i Monserrat Salvador. La música es deu a un dels compositors espanyols més imaginatius, José Nieto, i la fotografia ha anat a cura del català Joan Amorós, sortosament recuperat per al cinema després d'anys de dedicar-se a la publicitat.

J. Romaguera i Ramió
J. Ma. López i Llavi